

Oy VASSO Ab
VARSINAIS-SUOMEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUS

JULKAISUJA 2/2008

ARJEN TUELLA JA TYÖVÄLINEILLÄ LAATUA LASTENSUOJELUUN

**Lastensuojeluosaamisen kehittäminen Varsinais-Suomen kunnissa
–hanke 2006 - 2008**

LOPPURAPORTTI

RITVA ALKIO

ARJEN TUELLA JA TYÖVÄLINEILLÄ LAATUA LASTENSUOJELUUN

MATKA

Kiiruhda varoen,
taivas yllämme
on unelmien loputon syli.
Se on laskenut valkeat tähtensä
jalkojemme juureen
ja me kahlaamme janoisina,
kuun merkki otsallamme.
Yössä kuuluu sinisten jalokivien kuiske,
ihmisten unten ja kaipuun äänet.
Kiiruhda varoen,
maa on särkyneitä lauluja täynnä.

Tiina Lindfors

KANSI: Elisa Kyngäs, Marttila

TEKIJÄ: Lastensuojelun erityisasiantuntija Ritva Alkio

ISBN 978-952-5577-20-4(PDF)

ISSN 1795-2298 (PDF)

HANKERAPORTTI	2
HANKKEEN LÄHTÖKOHTA	2
1. HANKETYÖN KÄYNNISTÄMINEN.....	2
2. HANKKEEN TAVOITTEET	3
3. KEHITTÄMISTYÖN HAASTEITA	5
3.1. HAASTEITA KEHITTÄMISTYÖLLE	5
3.2. PIENTEN KUNTIEN ERITYISPIIRTEET LASTENSUOJELUTYÖN HAASTEENA	6
4. HANKKEEN TOIMINTATAVAT	7
4.1. TYÖPARITYÖ JA KONSULTATIIVINEN TYÖ	7
4.2. OPINTOPIIRITYÖSKENTELY.....	8
4.3. KOULUTUS.....	10
5. HANKETYÖN ETENEMINEN.....	10
5.1. TYÖPARITYÖ JA KONSULTATIIVINEN TYÖ	10
5.2. OPINTOPIIRITYÖ	11
5.3. KOULUTUS.....	14
5.4. MUUT TOIMINNAT	14
6. ARVIOINTI	15
6.1. SISÄINEN ARVIOINTI.....	15
6.2. ULKOINEN ARVIOINTI	18
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	19
7.1. SUUNNITELMALLISEN VALMISTELUTYÖN MERKITYS	19
7.2. HANKEKUNTIEN TILANNE LASTENSUOJELUTYÖSSÄ	19
7.3. TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN	20
8. LOPUKSI: HANKETYÖNTEKIJÄN HAASTAVISTA HETKISTÄ HAUSKOIHIN MUISTOIHIN.....	23
8.1. KUNTAKULTTUURISTA TOISEEN YMPÄRI VARSINAIS-SUOMEA	23
8.2. TYÖN RUNSAUTTA VAI TYÖAJAN HAASKAUSTA AUTOA AJAESSA?	24
8.3. KOLME TARINAA KOHTAAMISESTA.....	24
8.4. TYÖN ITSENÄISYYDESTÄ, YKSINÄISYYDESTÄ JA TYÖSSÄ JAKSAMISESTA	26
8.5. JÄNNITTÄVIÄ HETKIÄ, KANNUSTAVIA MUISTOJA	27

HANKERAPORTTI

HANKKEEN LÄHTÖKOHTA

”Lastensuojeluosaamisen kehittäminen Varsinais-Suomen kunnissa – hanke” on jatkoa ”Yhteinen lastensuojelu – hankkeelle”, jonka yhteydessä tätä hanketta valmisteltiin perusteellisesti vuodesta 2004 lukien.

Hankkeen suunnitteluvaiheessa keskeisimmäksi kehittämiskohteeksi nousi erityisosaamisen kartuttaminen, konsultaatiomahdollisuuksien lisääminen ja niiden saatavuuden parantaminen vaikeissa lastensuojelutilanteissa. Tärkeäksi nähtiin, että työparityö olisi näin mahdollista myös pienessä kunnassa. Konsultointi- ja työparityöskentelyä suunniteltiin tilanteisiin, joissa kunnan oma työntekijä kokee oman osaamisensa riittämättömäksi. Erityisasiantuntija toimii työparina kunnan työntekijälle, mistä lähtee hedelmällinen työssä oppimisen prosessi liikkeelle.

Kunnat toivoivat työn erityisosaamisen alueellista koordinoitua ja yhteisiä tukirakenteita työlleen.

Näistä lähtökohdista päätettiin hakea valtionavustusta Länsi-Suomen lääninhallitukselta lastensuojelun kiertävän erityissosiaalityöntekijän toiminnan käynnistämiseksi ja kehittämiseksi.

Länsi-Suomen lääninhallitus myönsi hankkeelle valtionavustusta sosiaalialan kehittämishankkeen painoalueelta ”lastensuojelun avo- ja sijaishuollon palveluiden saatavuuden ja laadun parantaminen” hankehakemuksen mukaisesti. Valtionavustus oli määrältään 131.250 € kokonaisbudjetin ollessa 175.000 €. Hanke oli kaksivuotinen jakaantuen vuosille 2006–2008.

Hankkeen käynnistyessä mukana oli eri puolilta Varsinais-Suomea 24 kuntaa, joiden asukasmäärät vaihtelevat 710 – 6220 asukkaan välillä.

1. HANKETYÖN KÄYNNISTÄMINEN

Hankkeen ohjausryhmä oli nimetty jo ennen hankkeen käynnistymistä siten, että kustakin seutukunnasta nimettiin oma ohjausryhmän jäsen varajäsenineen. Kaikki olivat kuntien sosiaalijohtajia tai -sosiaalityöntekijöitä. Hanke sijoittui hallinnollisesti Lemun kunnan sosiaalitoimen alaisuuteen. Hanketyöntekijän toimistotilat olivat Kaarinassa, Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen, Vasson tiloissa.

Hankkeen ohjausryhmä teki ehdotuksen Lemun kunnan perusturvalautakunnalle huhtikuussa 2006 tehtävään valittavasta hanketyöntekijästä. Hanketyöntekijän nimikkeeksi oli päätetty jo aiemmin lastensuojelun erityisasiantuntija, joka toimii virkavastuulla ollen hallinnointikunta Lemun viranhaltija.

Kaikki mukana olleet 24 kuntaa tekivät Lemun kunnan kanssa sopimuksen viranhaltijapalveluista, jolloin hanketyöntekijä toimi virkavastuulla myös muissa hankekunnissa. Hankkeen käytännön toteutus alkoi kesäkuussa 2006, jolloin kiertävä lastensuojelun erityisasiantuntija aloitti työskentelynsä.

Hanketyöntekijä aloitti työn perehtymällä hankekuntiin siten, että kävi henkilökohtaisesti jokaisessa kunnassa heti hankkeen ensimmäisten kuukausien aikana. Käyntien tarkoituksena oli saada kuva kuntien lastensuojelun tilanteesta, markkinoida hanketta, rohkaista yhteydenottoihin työparia tai konsultaatioapua tarvittaessa sekä kannustaa ja innostaa erilaiseen kehittämistyöhön. Pääosa kuntakäynneistä tuli tehdyksi kesä-heinäkuussa 2006. Markkinointityö kantoi heti hedelmiä; elokuun koittaessa yhteydenottoja konsultoinnista ja työparityöstä alkoi tulla hyvin runsaasti. Ensimmäiset yhteydenotot olivat itse asiassa tulleet hanketyöntekijälle jo ennen hankkeen virallista alkamista.

Pian käynnistymisen jälkeen tuli joistakin kunnista toiveita päästä hankkeeseen mukaan joko kokonaan tai joillekin hankkeen osa-alueille. Tarvasjoen kunta päätettiin ottaa mukaan hankkeeseen jo alusta lukien. Joulukuussa 2006 hankkeen ohjausryhmä päätti, että hankkeessa alusta saakka mukana olleen Mietoisten kunnan liittyessä Mynämäen kuntaan otetaan uusi kunta mukaan hankkeeseen kokonaisuudessaan. Vuonna 2007 mm. Oripään kunta tiedusteli vielä mahdollisuutta liittyä hankkeeseen. Ohjausryhmä oli v. 2006 lopulla päättänyt, että uusia kuntia ei enää oteta mukaan hankkeeseen kesken hankekauden.

2. HANKKEEN TAVOITTEET

Hankkeen suunnitteluvaiheessa keväällä 2005 kuntien edustajista koottu työryhmä pohti ja päätti hankkeen tavoitteiksi seuraavat:

- Pysyvä lastensuojelutyön tukirakenne kuntiin

Tavoitteeksi asetettiin pysyvä erityissosiaalityöntekijä -toiminta, jota hankeajalla tehtävän kehittämistyön jälkeen voitaisiin ylläpitää kuntien toimesta.

1. Erityisosaamisen lisääminen kunnissa

Tavoitteena oli tarjota kuntien työntekijöille lastensuojelun prosesseihin liittyvää tietoa ja edistää uusien työmenetelmien ja toimintamallien käyttöönottoa. Erityisosaamista lisäämällä haluttiin kehittää lastensuojelun asiakkaille tarjottavia palveluja niin, että monimutkaisetkaan tilanteet eivät aiheuta uhkaa palveluiden laadulle.

Erityisosaamisen kehittämisen kunnissa katsottiin suurelta osin olevan osa työssä oppimisen ammattilista kehittymistä, mikä on sisäänrakennettuna konsultointiin ja työparityöskentelyyn. Eri kunnissa kiertävälle lastensuojelun erityisasiantuntijalle muodostuu tämän työn kautta kuva myös muusta kehittämistoiminnasta, jota voidaan lähestyä esimerkiksi koulutuksen keinoin.

2. Alueellisen yhteistyön kehittäminen

Lastensuojelutyö oli alueellisesti varsin koordinoimatonta. Lastensuojelun tukiryhmiä ei toiminut juurikaan alueellisesti organisoituna. Hankkeen tavoitteena oli koordinoida lastensuojelun alueelliset tukiryhmät, jotka muodostavat lastensuojelun moniammatillisen foorumin sekä asiakaskohtaisten asioiden käsittelyyn että yleisten toimintamallien luomiseen. Myös kunta- ja palvelurakennemuutokset aiheutti muutospaineita lastensuojelutyön alueelliseen organisointiin.

3. Konsultatiivisen tuen ja työparin tarjoaminen kuntien sosiaalityöntekijöille asiakastyössä

Tavoitteena oli kehittää lastensuojelun työntekijöille tarjottavia konsultaatiopalveluita siten, että tulevaisuudessa työntekijöillä olisi mahdollisuus saada tarvitsemaansa asiantuntija-apua nopeasti. Työparityöskentelyn avulla pyrittiin turvaamaan lastensuojelupalveluiden laatua ja luomaan tilanteita, joissa kunnan työntekijä voi kokeneen työntekijän ohjauksessa kartuttaa omaa osaamistaan. Työparin tai konsultoinnin tarve voi vaihdella lastensuojelun avohuollon asiakkuuden määrittelystä monimutkaisiin huostanottotilanteisiin. Olennaista on yksittäisen työntekijän kokema tuen tarve.

4. Lastensuojelutyön valtakunnallisen kehittämistyön linkittäminen kuntien kehittämistyöhön

Hankkeen valmistelun aikana lastensuojelua kehitettiin voimakkaasti niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla. Mm. sosiaalialan kehittämishankkeessa lastensuojelu oli vahvasti esillä lastensuojelun kehittämisohjelman kautta. Varsinais-Suomessa oli käynnissä useita lastensuojelun

kehittämishankkeita. Lastensuojelulakia uudistettiin parhaillaan ja uusia toimintamalleja kehitettiin valtakunnallisesti. Tämä kehittämistyö tuli saada nivelletyksi hanketyöntekijän kautta kuntien omaan kehittämistyöhön.

3. KEHITTÄMISTYÖN HAASTEITA

Hankeessa pidettiin tärkeänä yhdistää hankkeen tavoitteet kuntakentältä hankkeen edetessä esiin nouseviin kehittämistarpeisiin. Tällöin työskentelytapojen tuli liittyä sekä hankkeen alkuperäisiin tavoitteisiin että kentältä nousseiden muiden ongelma- ja pulmakohtien korjaamiseen. Eri yhteyksissä todettiin, että yhtä kehittämistapaa ei voida irrottaa toisesta, vaan kaikki kehittämismuodot nivoutuvat ja tukevat toinen toisiaan. Näin ollen päätettiin tehdä kehittämistyötä niin työparityön ja konsultoinnin, kuin myös opintopiiri- ja koulutusten kautta. Näin niitä yhdistäisi yhteinen kehittämisen ”punainen lanka”.

3.1. Haasteita kehittämistyölle

Lastensuojelutilanteiden koettiin monimutkaistuneen ja pitkittyneen useimmissa hankekunnissa. Ratkaisuja ei ollut helppo löytää lapsen tilanteen kohentamiseksi. Asiakasmäärät olivat kasvussa. Lastensuojelutyötä leimasivat yhtäältä hyvin vakavasti oireilevat murrosikäiset nuoret, toisaalta vanhempien uupumus ja keinottomuus toimia lapsen kanssa. Myös lasten kasvua vaikeuttavien pitkittyneiden ja uusiutuvien huoltoriitojen määrä oli kasvussa.

Työtä oli hyvin paljon ja se oli hyvin vaativaa. Monet työntekijät kertoivat työskentelevänsä melko lailla jaksamisensa ääri rajoilla. Tällaisessa tilanteessa kehittämistyön sitominen työntekijöiden harteille oli suuri haaste.

Heti alkuvaiheen kuntakierroksilla lastensuojelutyön arjesta nousivat esille seuraavat lastensuojelutyön substanssiosaamiseen liittyvät kehittämistarpeet:

Työn suunnitelmallisuus:

Käytännön lastensuojelutyötä vaivasi usein suunnittelemattomuus, mikä näkyi joskus koko sosiaalityön organisoinnissa, itse lastensuojeluprosessissa ja yksittäisissä tapaamisissa. Työtä leimasi

jonkinlainen sattumanvaraisuus sen sijaan, että olisi pysähdetty pohtimaan, miten kunkin lapsen ja perheen kanssa edetään. Työsuunnitelmia aikavarauksineen ja etukäteen suunniteltuine teematapaamisineen oli vähemmässä määrin. Työntekijöiden näkemys oli, että aikaa suunnitelmalliseen työhön ei ollut. Toisaalta todettiin sananparren tapaan, että olisihan ”hyvin suunniteltu jo puoliksi tehty.”

Työn dokumentointi:

Lastensuojelutyön dokumentointi oli kuntien välillä hyvin kirjavaa. Pienissä kunnissa ei juurikaan ollut tietokoneohjelmia dokumentointia ohjaamassa. Yhtenäisiä toimintatapoja ei ollut, oli kaksinkertaista kirjaamista, asiakirjastandardit olivat hyvin erilaisia jne.

Lapsen ja läheisten osallisuus:

Lapsi näkyi työskentelyssä hyvin vähän. Lapsi ei esim. ollut työskentelyssä mukana, vaikka oli kyse sijoitustyöskentelystä. Myös menetelmät ja välineet lapsen sekä läheisten kohtaamisessa ja työskentelyssä olivat vähäisiä.

Yhteistyö:

Pienten kuntien työntekijät toimivat hyvin yksin. He olivat monissa kunnissa muutoinkin sosiaalitoimiston ainoita työntekijöitä, jolloin tukea ja apua pitäisi saada muilta omassa kunnassa lasten kanssa työskenteleviltä tahoilta. Tämä verkottuminen ja moniammatillinen yhteistyö oli kunnissa jäänyt melko vähäiseksi.

3.2. Pienten kuntien erityispiirteet lastensuojelutyön haasteena

Sosiaalityön resursointi on hyvin vähäistä.

Sosiaalityö on hyvin kokonaisvaltaista; sama työntekijä hoitaa asioita vauvasta vaariin, isyyden tunnustamisesta ateriapalveluun, vammaispalvelua, aikuissosiaalityötä, vastaa hallinnosta ja toimii esimiehenä päivähoidossa, kotipalvelussa jne. sekä joutuu hoitamaan siinä välissä vaativia lastensuojeluasioita.

Työ vaatii erityisen laaja-alaista osaamista, mistä johtuen se voi jäädä pintapuoliseksi. Työntekijä joutuu nopealla tempolla siirtymään hyvin erilaisiin tilanteisiin vahvojen tunnemyllerrysten vallassa olevien asiakkaiden asioissa.

Työ on hyvin yksinäistä. Omaa sosiaalityön työyhteisöä ei juurikaan ole, joten tällöin ei ole työyhteisön tukeakaan. Sosiaalitoimi pienessä kunnassa näyttäytyy kunnan kokonaisuudesta jotenkin irralliselta ja erilliseltä yksiköltä, jonka aiheuttamat kustannukset ovat usein kunnan keskushallinnossa erityistarkkailussa.

Erilaiset tuttuus- ja jääviysasiat aiheuttavat usein lisäproblematiikkaa. Lapset ja perheet tunnetaan hyvin yksityiselämän kautta, etenkin jos työntekijä itse asuu pienessä kunnassa. Myös muut hallinnonalat ja luottamushenkilöt voivat olla ohjeistamassa palveluiden järjestämistä lapselle.

Vain hyvin poikkeuksellisesti oli sosiaalitoimiston usein ainoan työntekijän varalle suunniteltu varahenkilöjärjestelmää, eikä sijaisiakaan ollut. Kasaantuneet työt on tehtävä poissaolojen (esim. lomat, sairaslomat) jälkeen muun arkityön ohella tai toinen työntekijä automaattisesti kuormitetaan poissaolijan töillä. Kuntalaisten, lasten ja heidän perheidensä asioiden hoidon kannalta tilanne on varsin haavoittuvainen.

4. HANKKEEN TOIMINTATAVAT

Jo hankkeen alkuvaiheessa ja etenkin hankkeen ensimmäisen arviointiseminaarin jälkeen marraskuussa 2006 täsmentyivät hankkeen toimintatavat.

4.1. Työparityö ja konsultatiivinen työ

Hankkeen merkittävimmäksi työmuodoksi oli jo hanketta suunniteltaessa päätetty työpari- ja konsultatiivinen työ. Tätä työtapaa pidettiin tärkeänä hankkeen lähes kaikkien muidenkin tavoitteiden näkökulmasta. Onnistuneen työparityön avulla osaaminen lisääntyy; se kannustaa ja rohkaisee yhteistyöhön niin kunnassa kuin seutukunnassakin ja työparityön sekä konsultoinnin avulla voidaan tuoda esille myös valtakunnallisia kehittämisuuntia.

4.2. Opintopiirityöskentely

Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli lastensuojelun seudullisen yhteistyön kehittäminen kunnissa alueellisten lastensuojelun tukiryhmien muodossa. Näiden sijasta päädyttiin kuitenkin opintopiirityöskentelyyn lastensuojelun arjen työssä esille nousseista eri teemoista. Opintopiirien päätavoitteena oli kuntien lastensuojelutyöntekijöiden yhteistyön ja yhtenäisten työkäytäntöjen aikaansaaminen sekä ammatillisen tietotaidon lisääminen nivottuna työparityöhön ja eri teemoihin kiinteästi liittyviin koulutuksiin.

Opintopiirit käynnistyivät hankekuntien yhteisellä tilaisuudella v. 2007 alussa ns. hankkeen palautepäivässä MLL:n kuntoutus- ja kehittämiskeskus Huvituksessa. Huvituksen työntekijät olivat alusta saakka tukemassa huomattavalla työpanoksella opintopiirityöskentelyä. Opintopiirit laativat toimintasuunnitelmat työskentelylleen ja suunnittelivat koulutusta. Niiden tueksi hankittiin muuta tarvittavaa asiantuntijatukea. Hankkeessa päätettiin ensin perustaa viisi opintopiiriä, joiden tarve oli noussut nimenomaan kuntien toiveista. Ohjausryhmässä päätettiin myös kuudennen, huostaanotto-opintopiirin perustamisesta, mutta hankkeen aikana oli ainoastaan mahdollista käynnistää opintopiirityöskentelyä koskeva koulutustilaisuus toukokuussa 2008.

1. Dokumentoinnin opintopiiri

Dokumentointikäytännöt olivat kunnissa hyvin erilaiset. Vain harvassa kunnassa oli työtä tukevia tietokoneohjelmia. Tavoitteena oli dokumentoinnin sisäistäminen luonnolliseksi osaksi lastensuojelutyötä, jolloin työ tulee näkyväksi, jäsentyneeksi ja suunnitelmallisemmaksi. Tavoitteena oli saada aikaan yhteiset kirjaamiskäytännöt ja lomakemallit.

2. Lastensuojelun perhetyöntekijän työ lapsen kotona -opintopiiri

Lastensuojelun perhetyöntekijän työ lapsen kotona –opintopiirin perusteluna olivat kuntien hyvin vaihtelevat käytännöt perhetyöntekijän työn toteuttamisessa. Työhön tarvittiin lisää suunnitelmallisuutta, ja lapsen asema ja tarpeet työskentelyssä haluttiin tehdä näkyväksi. Käytännön työhön tarvittiin erilaisia työvälineitä. Opintopiirissä päätettiin koota em. tavoitteita tukemaan perehdyttämiskansio perhetyöntekijän työstä lapsen kotona.

3. Tiedottamistyöryhmä/opintopiiri

Kuntien lastensuojelutyö oli hyvin näkymätöntä. Lastensuojelutyöllä oli usein melko negatiivinen leima. Työntekijät kunnissa sinnittelivät kovien työpaineiden alla. Tavoitteena oli lisätä päättäjien ja suuren yleisön tietoisuutta lasten olosuhteista sekä varsinaisesta lastensuojelutyöstä kehittämistyön tueksi.

Tämän työryhmän katsottiin olevan ”kattoryhmä” hankkeen opintopiireille ja hankkeen muille tehtäville. Tiedotustyöryhmän tehtävänä oli tiedottaminen kautta linjan hankkeen toiminnoista ja lastensuojelun asioista ylipäänsä.

Työryhmän konkreettisena tavoitteena oli järjestää informaatiotilaisuuksia uudesta lastensuojelulaista, toimittaa aineistoa kuntapäättäjille lastensuojelun tilasta ja uuden lain vaatimuksista.

4. Lastensuojelun ja lastenpsykiatrian yhteistyö -opintopiiri

Lastensuojelun asiakastilanteissa korostuu yleensäkin moniammatillinen verkostotyö. Lastensuojelu ei ole yksin tehtävää työtä. Valtaosassa hankkeen asiakastilanteista oli merkittävänä yhteistyökumppanina lastenpsykiatria. Ajoittain oli ollut nähtävissä jonkinasteista vastakkainasettelua, jonka vähentämisestä tuli tämän työryhmän yksi tehtävä. Tavoitteena oli joustavien yhteistyökäytäntöjen luominen kahden merkittävän asiantuntijatahon välille.

Opintopiirissä päätettiin aikaansaada yhteinen lastensuojelun yleisesite, laatia selvityksiä lastensuojelun tilanteesta sekä suunnitella yhteisiä koulutuksia.

5. Lapsen ja läheisten osallisuus

Lastensuojelulaki velvoittaa asiakaslähtöisyyteen työskentelyssä. Lapsen kanssa tulee työskennellä suoraan. Asiakkaan omat ja hänen läheisverkostonsa voimavarat on pyrittävä löytämään sekä tukea ja hyödyntää niitä. Samalla on kuitenkin tarkasteltava lapsen edun toteutumista.

Tavoitteena opintopiirissä oli löytää keinoja ja lisätä työntekijöiden valmiuksia lasten ja läheisten kohtaamisessa. Opintopiiri päätti koota perehdyttämiskansion lastensuojelutarpeen selvityksestä, työvälineistä, lapsen osallisuudesta ja suunnitella asiaan liittyvää koulutusta.

4.3. Koulutus

Hankkeen alkuvaiheessa, syyskuussa 2006, kunnille tehtiin koulutuskysely. Tässä kyselyssä nousi erityisesti esille uuteen lastensuojelulakiin perehtyminen. Koulutustoiveita oli myös eri menetelmien käytöstä ja paljon toiveita erilaisten perheiden kohtaamisesta.

Hankkeessa toteutettu koulutus päätettiin järjestää ja nivoa osaksi laajempaa koko hankkeen kehittämistyötä välttämällä sitä, että järjestetään koulutuksia ilman tarkkoja tavoitteita. Opintopiirien työskentelyyn liitettiin tiiviisti teemaan liittyvät koulutukset. Kaiken työn taustalla olivat kunnista nousevat tarpeet yhdistettynä uuden lastensuojelulain tuomiin vaatimuksiin.

5. HANKETYÖN ETENEMINEN

5.1. Työparityö ja konsultatiivinen työ

Työparityö ja konsultatiivinen työ käynnistyivät välittömästi hanketyöntekijän aloitettua työnsä kesäkuun alussa. Ensimmäiset yhteydenottopyynnöt tulivat jo ennen työn alkamista hanketyöntekijän edelliseen työpaikkaan.

Asiat ja tapaukset, joissa kunnat käyttivät kiertävän lastensuojelun erityisasiantuntijan palveluja, olivat hyvin erilaisia. Hanketyöntekijän lähtökohtana työskentelylle oli hankesuunnitelman mukaisesti ”kunnasta lähtevä tarve”. Alussa korostui tuen antaminen kunnan työntekijän omille näkemyksille, mutta ensi vaiheessa oli kyseessä varmaankin myös sen tarkastelua, miten mahdollinen yhteistyö hanketyöntekijän kanssa rakentuu. Työssä korostuivat lastensuojelutilanteen arviointi ja yksittäiset tapaamiset. Helpompiin asioihin löytyi pian ratkaisuja ja näkemyksiä omasta takaa. Aikaa myöten asiakastilanteet muuttuivat hyvin vaativiksi. Hankkeen edetessä työparityön sisältö muuttui haastavammaksi: huostaanoton valmisteluja, vakavia huoltoriitoja, pitkittyneitä lastensuojelutilanteita, seksuaalisen hyväksikäytön selvittelyjä, näissä työskenneltiin pitkään yhdessä prosessinomaisesti.

Ajalla 1.6.2006–31.05.2008 konsultaatioita, työparityötä ja muita asiakastapaamisia oli yhteensä 578 ja niistä 424 tilanteessa oli asiakas mukana. Tehtävät koskivat 194 eri lasta ja 126 eri perhettä.

Pitkiä asiakastyön prosesseja (3 - 25 tapaamista) on ollut seuraavasti:

Pitkät lastensuojelutilanteeseen tai huolto- ja tapaamisoikeuteen liittyvät selvittelyt: 30

Avohuollon sijoitus: 4

Kiireellinen huostaanotto/kiireellinen sijoitus: 8

Huostaanotto: 8

Sijaishuollon aikainen sosiaalityö: 4

Sijaishuoltopaikan muutos: 3

Huostaanoton purku: 1

Jälkihuolto: 3

Olosuhdeselvitys oikeudelle: 5

Seksuaalisen hyväksikäytön selvittelyt: 3

Laajoja asiakirjayhteenvetoja: 18

Kiertävän erityistyöntekijän oman tietotaidon, asiantuntemuksen ja konsultointimahdollisuuksien ylläpitäminen oli tärkeää. Visaisiin lakipulmiin saatiin apua lakipalvelu Jarkko Helmiseltä. Asiakastyön tueksi hankittiin työnohjausta. Työnohjauksessa kokeiltiin moniammatillista ryhmää: kaikki lapsen asian ympärillä olevat viranomaiset voivat tulla yhdessä oman sosiaalityöntekijän ja hanketyöntekijän kanssa työnohjaukseen. Työnohjaajana toimi lastenpsykiatri, perheterapeutti Hanna Manninen.

5.2. Opintopiirityö

Tarkoituksena oli, että opintopiirityöskentelystä olisi vastannut aina jokin kunta yhteistyössä hanketyöntekijän kanssa. Käytännössä tämä ei kuitenkaan toteutunut kuntien resurssipulan ja kovien työpaineiden johdosta.

Hankkeen aikana opintopiireissä tapahtui muutoinkin jonkin verran muutoksia osallistujien suhteen työpaikan vaihdoksista, virkavapauksista yms. johtuen. Poissaoloja oli myös muiden työkiireiden vuoksi. Näillä seikoilla oli merkitystä käsiteltävien asioiden suhteen. Asioiden syvällisempi käsittely ja lopputuloksiin pääseminen vei tästä johtuen myös enemmän aikaa.

- Dokumentoinnin opintopiiri

Työskentelystä vastasi Pöytyän kunta. Työryhmään kuuluivat kaikki Loimaan seudun kunnat, myös muut kuin hankkeeseen kuuluvat kunnat. Näin siksi, että seutukuntayhteistyö oli toiminut aikaisemminkin tiiviisti ja se vaikutti nytkin tarkoituksenmukaiselta.

Tavoitteena opintopiirin työlle oli laatia yhteiset ohjeet kirjaamiskäytännöistä ja joitakin lomakemalleja. Työskentelyä hidasti jonkin verran lastensuojelun käsikirjaan tulevien lomakkeiden odottelu. Loppuvaiheessa päätettiin laatia dokumentoinnin muistilista ja erilaisia kirje- ja lausuntopohjia arjen sosiaalityön yhtenäistämiseksi ja helpottamiseksi.

- Lapsen kotona tapahtuva perhetyöntekijän työopintopiiri

Työskentelystä vastasi ensin Vehmaan kunta, sittemmin v. 2008 alusta Taivassalon kunta. Työryhmässä oli mukana perhetyöntekijöitä eri hankekunnista. Mukana opintopiirityöskentelyssä oli myös Kuntoutus- ja kehittämiskeskus Huvitus. Työskentelyn edetessä pohdittiin keinoja, miten saada lapsen kotona tehtävä perhetyö suunnitelmalliseksi ja lapsen tarpeet näkyväksi. Työskentelyä oli ohjaamassa kehittäjäperhetyöntekijä Minna Nurminen Orivedeltä ”Lasten 7-hankkeesta” ja hänen avullaan työskentely selvästi jäntevöityi. Opintopiirissä koottiin perhetyöntekijän työstä lapsen kotona perehdyttämiskansio.

- Tiedottamistyöryhmä

Työskentelystä vastasi ensin Rymättylän kunta. Ryhmä koostui ohjausryhmän jäsenistä. Myöhemmin työskentelystä vastaavana kuntana toimi hankkeen hallinnointikunta Lemu, jolle tämän tehtävä sopi hyvin.

Työryhmä päätti järjestää informaatiotilaisuuksia uudesta lastensuojelulaista ja toimittaa aineistoa kuntapäättäjille lastensuojelun tilasta ja uuden lain vaatimuksista. Lastensuojelulain informaatiotilaisuudet päätettiin järjestää kesän 2007 aikana, jotta kuntapäättäjillä olisi riittävästi tietoa uuden lain velvoitteista talousarviokäsittelyssä. Tilaisuuksia järjestettiin eri alueilla kaikkiaan seitsemän. Kunnissa, jotka jostain syystä eivät päässeet näihin osallistumaan, järjestettiin niiden pyynnöstä vielä erilliset tilaisuudet (Rusko, Vahto ja Pyhäranta).

Hanketyöntekijä laati myös uudesta lastensuojelulaista diasarjan, joka toimitettiin kuntiin syksyllä 2007. Tiedotustyöryhmän tavoitteena oli, että kuntien sosiaalijohto voisi hyödyntää diasarjaa esitellessään lakia omille lautakunnilleen, kunnanhallituksille ja muille yhteistyötahoille.

Työryhmässä todettiin myös, että lastensuojelutyötä tulee tehdä näkyväksi ”kaikissa mahdollisissa foorumeissa”. Hankkeesta oltiin kiinnostuneita ja hanketyöntekijälle tuli paljon toiveita puheenvuorojen

pitämisestä eri tilaisuuksissa. Näihin pyrittiin vastamaan mahdollisimman laajasti, koska jokaisen luennon ja puheenvuoron koettiin lisäävän lastensuojelutyön näkyvyyttä ja vaikuttavuutta.

- Lastensuojelun ja lastenpsykiatrian yhteistyö-opintopiiri

Työskentelystä vastasi Suomusjärven kunta. Mukana oli kuntien edustajia eri puolilta Varsinais-Suomea sekä lastenpsykiatrian edustajia. Opintopiirissä suunniteltiin alun perin pilotti toimintana asiantuntijatyöryhmän perustamista, jossa korostuisi lastenpsykiatrinen näkökulma. Tämä ei kuitenkaan toteutunut.

Lastensuojelun ja lastenpsykiatrian yhteistyöstä sekä kehittämistarpeista laadittiin kysely kuntiin ja lastenpsykiatrian yksiköille. Pääosin yhteistyön todettiin sujuvan kohtalaisesti. Opintopiirin keskeisenä huolena oli, miten yhdistää molempien tahojen vähäiset resurssit tehokkaasti lapsen parhaaksi. Huolena oli molempien toimijoiden resurssipulasta johtuva kiire, joka omalta osaltaan estää yhteistyön joustavaa syntymistä. Huoli purettiin kannanottoon lastensuojelun tilanteesta kunnissa. Todettiin, että sairaanhoitopiirissä lastenpsykiatrian resursseja ei olla lisäämässä. Alueellisia eroja piirin sisällä voimavarojen jakaantumisessa on paljon. Lastenpsykiatrisen hoidon tendenssinä on nykyään avohoitopainotteisuuden lisääminen. Avohoitoon liittyvät oleellisesti kotiin suuntautuva hoito ja kotikäynnit. Yhteistyön vahvistaminen kuntien sosiaalitoimen perhetyön kanssa on tarpeen, ettei tehtäisi päällekkäistä työtä ja mahdollistettaisiin myös ns. ”yhteenhiileen puhaltaminen.” Konsultaatiomahdollisuuksia tulisi parantaa perheiden asioissa puolin ja toisin.

- Lapsen ja läheisten osallisuus

Työskentelystä vastasi Alastaron kunta. Mukana ryhmässä oli kuntien edustajia eri puolilta Varsinais-Suomea sekä MLL:n Kuntoutus- ja kehittämiskeskus Huvituksesta. Opintopiiri lähetti kaikkiaan 25 kuntaan kyselyn lasten kanssa työskentelyn välineistä. Vastauksia saatiin neljästä kunnasta, mikä kuvannee käytettyjen välineiden vähyyttä kuntien työssä. Työskentelyssä päätettiin heti alussa kerätä työkirja ja menetelmäkansio lapsen ja läheisten kanssa työskentelyä varten. Työryhmä totesi, että sillä on paljon yhteyksiä niin perhetyöntekijän opintopiiriin kuin dokumentoinninkin opintopiiriin. Kaikissa käsiteltiin osittain samoja teemoja, kuten mm. miten saada lapsi näkyväksi työssä.

Työn edetessä koottu perehdytyskansion sisältö painottui lastensuojelutarpeen selvittämiseen. Eri työryhmät olivat toistensa tukena.

5.3. Koulutus

Koulutuksessa keskityttiin luonnollisesti uuden lastensuojelulain voimaan tuloon. Muutoin koulutusten teemat valittiin tukemaan muuta kehittämistyötä: työpari- ja opintopiirityötä, joiden teemoissa oli huomioitu myös uuden lain tuomat vaatimukset, suunnitelmallisuus, osallisuus, yhteistyö ja dokumentointi. Kuntien toive koulutussarjasta puheeksiottamisesta ja erilaisten perheiden kohtaamisesta ei ehtinyt hankeaikana toteutua.

Uuteen lastensuojelulakiin perehtyminen aloitettiin Päivi Sinkon koulutuksella kesäkuussa 2007

”Lapsen osallisuus ja uusi lastensuojelulaki.” Eva Gottberg jatkoi uudesta laista marraskuussa 2007

”Lastensuojeluilmoitus ja mitäs sitten.” Punaisena lankana uuden lain lisäksi kulki lapsen osallisuuden teema. Yhteistyössä Varsinais-Suomen lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa järjestettiin v. 2008 kaksi samansisältöistä viiden päivän koulutussarjaa lastensuojelutarpeen selvityksestä sekä kaksi samansisältöistä koulutusta toiminnallisista välineistä lastensuojelutyössä.

Osallisuusteemaa jatkettiin myös läheisneuvonpidon koulutussarjalla yhteistyössä MLL:n kuntoutus- ja kehittämiskeskus Huvituksen kanssa. Läheisneuvonpidon ”starttipäivä” oli marraskuussa 2007 ja teemaa jatkettiin 3-päiväisellä koollekutsujakoulutuksella keväällä 2008. Koulutuksia järjestettiin dokumentoinnista, lastensuojelun ja lastenpsykiatrian yhteistyöstä, varhaisesta vuorovaikutuksesta sekä huolto –ja tapaamisoikeudesta.

Kaikista koulutuksista palautteet olivat erittäin myönteisiä: arvosanoilla mitattuna pääosin 9-10, ja joissakin tilaisuuksissa muutama jokunen alempi arvosana.

5.4. Muut toiminnot

Hankkeen työntekijä kävi selvittämässä uutta lastensuojelulakia monille eri yhteistyötahoille: mm. lasten- ja nuorten psykiatrian henkilöstölle, MLL:n Varsinais-Suomen piirin henkilöstölle, Vakka-Suomen päivähoidon henkilöstölle ja eri terveyskeskuksen työntekijöille jne. Hankkeen toimesta laadittiin lausuntoja sosiaalityöntekijöiden ja perhetyöntekijöiden vakanssien perustamisesta viiteen eri kuntaan. Lausunnot olivat todennäköisesti edesauttamassa sitä, että vakanssit saatiin kuntiin perustettua. Kuntiin jaettiin myös lastensuojelun ja lastenpsykiatrian yhteistyöryhmässä laadittu kannanotto lastensuojelun työn vaativuudesta ja sen tarvitsemista resursseista.

6. ARVIOINTI

Hankeprosessia arvioitiin jatkuvasti hankkeen edetessä sekä erilaisena omana arviointina että ulkoisen arvioitsijan toimesta. Ulkoinen arviointipalvelu hankittiin tarjouskilpailun perusteella Paavo Viirkorpi Oy:ltä.

6.1. Sisäinen arviointi

Hankkeen käynnistyttyä marraskuussa 2006 laadittiin kysely hankkeen toteuttamisen liittyvistä odotuksista ja tärkeimmistä tavoitteista oman kunnan näkökulmasta. Kyselyyn vastasi 14 hankekuntaa 25:stä. Tärkeimmiksi hankkeen käynnistämistä edesauttaneiksi sekoiksi mainittiin ”*työpari/asiiantuntijuuden puuttuminen (11 vastaajaa) ja lastensuojelutilanteiden vaikeutuminen (7).*”

Oman kunnan näkökulmasta hankkeen tärkeimmät tavoitteet ”*olivat käytännön työpari (11) ja asiiantuntijuuden lisääntyminen (11).*” Konsultatiivinen tuki ja työparityön tarve koettiin lähes kaikissa vastauksissa ”*erittäin suureksi.*” Suurimmaksi esteeksi työparityön käyttämiselle nähtiin kunnan oman työntekijän ajanpuute ja kiire työssä.

Hankkeen vakiinnuttamisen mahdollisuudet nähtiin hyvinä ja lähes kaikissa vastauksissa toivottiin yhteistä lastensuojelun kehittämisyksikköä tai yhteistä perhetukikeskustyyppistä toimintaa.

Toukokuussa 2008 hankkeen päätösvaiheessa kunnille tehtiin pienimuotoinen kysely hankkeen onnistumisesta. Hankkeen 25 kunnasta saatiin vastaukset 19 kunnalta. Kyselyajankohtana kahdessa kunnassa ei ollut lainkaan työntekijöitä. Hankkeen arvioitiin onnistuneen kaiken kaikkiaan erittäin hyvin kokonaisuutena: kouluarvosanoilla mitaten keskiarvo oli 9,5. Vastaavat luvut saatiin myös työparityöstä ja koulutuksista. Eniten hajontaa oli opintopiirityöskentelyssä, siinä keskiarvo jäi yhdeksään.

”Hanke toimi kokonaisuutena hyvin. Erityisen hyvää oli, että hankkeesta sai pieneen kuntaan konkreettista apua. Koulutukset olivat hyviä, opintopiirityö jäi ehkä vähän vaisuksi.”

”Kynnys yhteydenottoon matala. Jos ei jotain tiedetty, niin sai neuvot, mistä kysyä tai hanketyöntekijä selvitteli asiaa. Sai asiantuntevaa apua, asiakkaat otettiin ihmisinä, etsittiin yhdessä ratkaisumalleja, ei

valmista sapluunaa, Opintopiireillä oli myös työnohjauksellinen rooli ja sieltä sai monia hyvä neuvoja ja vaihtoehtoisia työskentelytapoja. Varmasti yhtenä huonona asiana voi pitää hankkeen lyhytaikaisuutta”.

Alun perin suunniteltu palautejärjestelmä käydyistä asiakastapaamisista niin työntekijän kuin asiakkaankin kanssa ei toteutunut. Syynä oli lähinnä hanketyöntekijän aikapula. Sen sijaan marraskuussa 2007 laadittiin arviointikysely työparityöskentelyn ja konsultaation osalta kuntien lastensuojelun työntekijöille. Hankkeessa toimineen yliopistoharjoittelijan, Kerkko Kekolan tekemän kyselyn tuloksena saatiin seuraavat johtopäätökset:

- Vastanneita oli 23 henkilöä, joista analyysiin valittiin 19.
- Vastanneiden tekemä sosiaalityö oli laaja-alaista ts. yhdenmättyä ja ulottui *'vauvasta vaariin'*.
- $\frac{3}{4}$ kyselyyn vastanneista sosiaalijohtajista ja sosiaalityöntekijöistä (n = 17) täytti ammatilliset kelpoisuusvaatimukset.
- $\frac{5}{8}$ kyselyyn vastanneista on ollut 3-5 tapauksessa (n = 12) yhteydessä lastensuojelun erityisasiantuntijaan.
- Konsultaatio ja työparityöskentely olivat käytetyimmät ja tärkeimmiksi koetut erityisasiantuntijan toimintatavat.
- Lastensuojelun asiakastilanteissa avohuollon tukitoimien suunnittelun yhteydessä erityisasiantuntijan palveluita käytettiin eniten (n = 12), toiseksi eniten liittyen huostaanoton valmisteluun (n = 11).
- Ylivoimaisesti haasteellisimmiksi asiakastilanteiksi koettiin huostaanoton valmistelut (n = 14)
- Mikäli palvelunkäyttöä ei jatkettu ensimmäisten yhteydenottojen, konsultaatioiden tai työparityöskentelyn jälkeen tapauksen loppuun, mainittiin suurimpana yksittäisenä syynä että, erityisasiantuntijan tekemä yksittäinen konsultaatio oli ollut riittävä (n = 13), toiseksi että erityisasiantuntijan palvelua käytettäisiin vain hätätilanteissa (n = 6).
- Määrälliset kysymykset käsittelivät oppimisprosessia vuorovaikutuksen näkökulmasta kuten: työjaon selkeys, keskusteluiden suunnitelmallisuus, käsiteltävien asioiden selkeys ja ymmärrettävyys, keskusteluiden roolit ja vetovastuut sekä lastensuojeluprosessin järjestelmällisyyden ja osaamisen lisääntyminen. Näiden kaikkien kohdalla arvioinnin tulos oli hyvin suotuisa hankkeen kannalta.
- Vastanneet kokivat erityisasiantuntijuuden toimineen osallisuutta ja kuulemista lisäävänä tekijänä, etenkin aikuisasiakkaiden (vanhempien) kohdalla. Asiasta ei ollut niinkään

samanlaista yhteistä varmuutta, mikäli kyseessä olivat asiakaslapset. Enemmistö vastanneista kuitenkin piti erityisasiantuntijan mukanaoloa lasten osallisuutta lisänneenä tekijänä.

- Erityisesti arvostettiin mahdollisuutta tukeen ja keskusteluun (työnohjaukseen) ja työparitoimintaan, erityisasiantuntijan ulkopuolisuutta (neutraliteettia) vaikeissa asiakastapauksissa ja lastensuojelun konkretiaan saatua apua esimerkiksi lomakkeiden muodossa. Vastauksista käy ilmi, että erityisasiantuntijan työpanosta arvostetaan kunnissa ja ilman hänen apuaan olisi joissain tilanteissa mahdotonta suorittaa esimerkiksi huostaanottoa. Myös asiakkaan oikeusturvan koettiin parantuneen ja kuntatoimijat olivat oppineet uusia menetelmiä (esim. lapsihaastattelu).
- Monissa vastauksissa onnistumisen kokemuksiksi ylsivät järjestetyt koulutukset, avun saaminen (kiireellisten, vaikeiden jne.) huostaanottojen valmistelussa, lausunnon tekeminen käräjäoikeudelle ja lapsen kuulemisen hyvä hoitaminen. Myös tietoisuus siitä, että tukea sai vaikeassa tilanteessa, koettiin merkittäväksi. Monilla vastaajilla olivat odotukset hankkeen suhteen jopa ylittyneet.
- Joissain vastauksissa todettiin, että hanketyöntekijän kiireellisyys, ylityöllisyys ja vaikea tavoitettavuus on voinut laskea palvelun käyttöastetta. Myös suunnittelemattomuus, laaja-alaisuus, kuntien määrä ja määrittelemättömät painopistealueet ovat estäneet ja hidastaneet palvelun käyttöä.
- Erään vastaajan mukaan perhetyön opintopiirin vetäjä vaihtui kohtuuttoman tiuhaan.
- Osa vastaajista halusi lisätä hankkeen struktuuria ja toivoi selkiytyneempää suunnittelua, jopa työviikko- tai työpäivätyyppistä orientaatiota hankkeen työskentelyyn.
- Yksittäisiä ehdotuksia olivat mm. puhelinaikojen ja ”tietopankin” perustaminen.
- Edelleen toivottiin palvelun rakentumista ja keskittymistä enemmän konsultaatiopohjaiseen työskentelyotteeseen ja erottelua siinä, mitkä tapaukset ”oikeasti” vaativat asiantuntija-apua työparityöskentelynä. Näistä asiakkuuksista tuotettaisiin selkeä toimintasuunnitelma, millä voitaisiin ehkäistä hanketyöntekijän kohtuuttomia paineita ja sitä, ettei erityistyöntekijä joutuisi jatkuvasti siirtymään asiasta tai asiakkuudesta toiseen.

Koulutuksista ja laajemmista työkokouksista kerättiin osallistujien palautteet. Nämä palautteet olivat varsin myönteisiä, mm. loppuarviointikyselyssä monet työntekijät arvioivat olleensa ”*parhaassa koulutuksessa koko elämässään.*” Joukossa oli yksittäinen muukin vastaus, mutta ne koskivat käytännön järjestelyjä: parkkipaikkoja, ilmastointia tms., vain hyvin poikkeuksellisesti oli vastauksena ”*asia oli jo ennestään tuttu.*”

Vuonna 2007 järjestettiin kaksi palautepäivää, toinen helmikuussa ja toinen marraskuussa. Näissä tilaisuuksissa käytiin läpi hankkeen edetessä esille nousseita erityiskysymyksiä ja suunniteltiin keinoja asioiden korjaamiseksi. Palautepäivissä esiteltiin myös käytännön työn organisointiin liittyviä korjaamisehdotuksia. Kunnissa, joissa esim. ajanvaraus oli kunnolla käytössä ja eri työtehtävät laaja-alaisessa sosiaalityössä oli keskitetty tietyille työpäiville, työt näyttivät sujuvan parhaiten. Tätä arkista työn organisointia ei kuitenkaan ollut käytössä kaikissa kunnissa.

Ensimmäisen Huvituksessa pidetyn palautepäivän jälkeen ja nimenomaan sen ansiosta mm. opintopiirityö käynnistyi toden teolla ja loi paljon innostusta lastensuojelun työntekijöille. Marraskuun lopussa pidetyssä palautepäivässä oli jo saatavana jotain ”kättä pidempää”, pienimuotoiset perehdyttämiskansiot perhetyöntekijän työstä ja lapsen osallisuudesta. Tällä palautepäivällä oli myös paljon merkitystä työssä jaksamiseen ja yhteistyön tekemiseen. Yhteinen ”tekemisen meininki” olikin käsin kosketeltavaa.

6.2. Ulkoinen arviointi

Ulkoista arviointia tapahtui hankkeen edetessä tavallaan kaiken aikaa, mutta tarkemmin etenemistä arvioitiin arviointiseminaareissa hankkeen alussa, puolelta välissä ja hankkeen päätösvaiheessa. Ulkopuolisena arvioitsijana toimi Paavo Viirkorpi. Arviointi suoritettiin hankekuntien kanssa yhteisten seminaaripäivien muodossa, jolloin pohdittiin lastensuojelutilannetta kunnissa sekä keinoja osaamisen lisäämiseksi eri tasoilla. Arvioitsija työskenteli myös ohjausryhmän kanssa.

Arviointityöskentelyssä pohdittiin, vahvistaako työparityö osaamisen lisääntymistä, miten kiinnittää ja saada kunnan työntekijä sisäistämään työparityö käytännön työssä tapahtuvaksi oppimisprosessiksi. Samaa pohdintaa käytiin myös opintopiirityöskentelystä. Hankkeen toimijoille marraskuussa 2006 järjestetyn arviointiseminaarin tavoitteena oli saada esille kehittämistyöhön sitoutuminen ja kiinnittyminen sekä se, mitä kehittämistyö merkitsi kunnan palveluiden laadussa ja yksittäisen kuntalaisen kannalta. Kesäkuussa 2007 käytiin läpi hankkeen konkreettista sisältöasiaa. Esimerkiksi opintopiirityöhön saatiin tässä seminaarissa lisää jäsentymistä.

Loppuarviointiseminaari oli huhtikuussa 2008. Seminaari oli samalla oiva tilaisuus hankkeessa käynnistettyjen toimintojen ja kokemusten siirtämiseksi Varsinais-Suomen lastensuojelun kehittämisyksikölle.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuntakierroksilla, reflektioivissa keskusteluissa ja erilaisissa kyselyissä tuli esille monia kehittämistyön kannalta merkittäviä näkökulmia. Tässä esitetyt johtopäätökset ovat hankkeen työntekijän omia, eikä niitä ole tutkimuksellisin keinoin arvioitu.

7.1. Suunnitelmallisen valmistelutyön merkitys

Hankeaika, kaksi vuotta ja 25 eri kuntaa eri puolella Varsinais-Suomea erilaisine kulttuureineen, on varsin lyhyt yhden hanketyöntekijän työrupeamana. Hankkeen valmistelutyö on tehty perusteellisesti ja kuntien tarpeita kunnioittaen, mistä johtuen kiertävää työntekijää kysyttiin hyvin runsaasti konsultaatio ja työparityöhön. Kiertävän erityistyöntekijän palveluja tarvittiin ja niitä käytettiin. Hankkeen edetessä tuli myös yhä selvemmäksi se, että palvelua hankittaisiin jatkossakin, vaikka se muuttuisi maksulliseksi. Hankkeen tavoite pysyvän lastensuojelutyön tukirakenteen saamisesta kunnille näyttää tässä vaiheessa mahdolliselta.

7.2. Hankekuntien tilanne lastensuojelutyössä

Lastensuojelutyön työkäytännöt ovat kunnissa monista eri syistä hyvin vaihtelevia. Yksi hankekunnista ei käyttänyt mitään hankkeen tarjoamista palveluista. Joissakin kunnissa, hyvin pienissäkin, oli työn piirissä paljon perheitä ja paljon tapaamisia. Analysointia kuntakohtaisista eroista ei tehty: oliko kyse aktiivisesta työotteesta, asiakkuuden kasaantumisesta tietyille alueelle tms.

Kuntien toimintatapojen vaihtelu oli suurta. Löytyy malliesimerkkejä hyvistä toimintatavoista, mutta esiintyi myös suuria puutteita. Akuutteina kehittämiskohteina hankekunnissa nousi esille jo heti alussa työn suunnitelmallisuus, asiakkaiden osallisuus, dokumentointi, yhteistyökysymykset ja lastensuojelutyön näkyvyyden lisääminen.

Pienten kuntien sosiaalityöntekijöiden työpaineet ovat valtavat. Sosiaalityö on varsin kokonaisvaltaista, mikä asiakkaan näkökulmasta on usein sinänsä hyvin positiivista. Sama työntekijä hoitaa perheen asioita hyvin laaja-alaisesti. Työ on myös hyvin yksinäistä. Varahenkilöjärjestelmää työntekijän poissaolojen johdosta ei edelleenkään juuri ole. Resurssit ovat pääsääntöisesti hyvin vähäiset ja työn tuki (työnohjaus, koulutukset jne.) on ollut vähäistä. Tilanne ei voi pitkään jatkua näin. Puutteet em.

asioissa näyttivät asettavan lapset hyvin eriarvoiseen asemaan eri kunnissa. Näihin seikkoihin haluttiin hanketyössä vaikuttaa. Myös uusi lastensuojelulaki korostaa näitä asioita.

Kehittämistyö edellyttää sekä yksittäisten työntekijöiden että työyhteisöjen motivoitumista sekä sitoutumista ja rohkeutta uusien työtapojen etsimiseen ja kokeiluun. Kehittämiseen sitoutuminen edellyttää myös katseen suuntaamista tämän päivän kiireestä pidemmälle tulevaisuuteen. Jäntevällä ja suunnitelmallisella työllä säästetään aikaa. Hanke ajoittui vuosille, jolloin meneillään ovat kuntien palvelurakenteen uudistustyö ja vuonna 2008 voimaan tullut lastensuojelulain uudistus. Kunnissa toimitettiin yhtä aikaa kahden lain rajapinnoilla. Tämä toi lisähaastetta hanketyöskentelylle. Voisi luulla, että seutukuntayhteistyö vahvistuisi tässä tilanteessa, mutta epävarmuus tulevasta voi ehkäistä joskus täysipainoista sitoutumista hankkeen kehittämistyöhön seutukuntayhteistyönä. Kunnissa on paljon lastensuojelun työntekijöitä, jotka eivät vielä huhtikuussa 2008 tiedä, missä tehtävissä he ovat vuosien 2009 alusta lukien. Monissa kunnissa epävarmuus tulevasta ja samanaikaiset neuvottelut moniin eri suuntiin kuntayhteistyön tiimoilta saattoivat olla esteenä vahvalle seutukunnalliselle lastensuojelutyön kehittämiseksi.

7.3. Tavoitteiden saavuttaminen

Hankkeen kesto oli vain kaksi vuotta, ja se toteutettiin laajalla alueella monissa eri toimintaympäristöissä. Hankkeen etenemisessä oli hyötyä siitä, että hanketyöntekijällä oli itsellään aiemmassa työhistoriassaan pitkä työkokemuksensa pienen kunnan sosiaalijohtajana. Hanketyöntekijän omat aiemmat maakunnalliset ja muut verkostot edesauttoivat hankkeen etenemistä.

Tavoitteet ja tulokset

- Pysyvä lastensuojelun tukirakenne kuntiin

Hankeessa kehitetyn uuden työtteen tulee jäädä pysyväksi, sillä mm. työn haasteellisuudesta ja tunnekuormittavuudesta johtuen lastensuojelutyö tarvitsee pysyvän erityisosaamisen tukirakenteen. Tehtävä tulee jatkumaan Varsinais-Suomen lastensuojelun kehittämissyksikössä, joka tarjoaa kunnille tämän tukirakenteen. Kehittämissyksikön haasteena on palvelujen tuotteistaminen, joskin kehittämissyksikkökin toimii ainakin ensin hankerahoituksella ja hankeaika näyttää varsin lyhyeltä.

Kunnat käyttivät erityisasiantuntijan palveluja erittäin paljon. Toivottavaa on, että palveluja käytetään, vaikka hankinta jatkossa jossakin vaiheessa muuttuukin maksulliseksi. Nyt saatujen kuntien arvioiden mukaan tämä on hyvin mahdollista, ja tätä näkökulmaa tukevat myös Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kokemukset maksulliseksi muuttuneesta kiertävän erityistyöntekijän palvelusta.

- Konsultatiivisen tuen ja työparin tarjoaminen kuntien sosiaalityöntekijöille asiakastyössä

Kunnille tehdyssä arviointikyselyssä marraskuussa 2007 tärkeimmäksi hankkeen työmuodoista koettiin työparitoiminta. Vastauksissa kävi ilmi, että hanketyöntekijän työpanosta arvostettiin kunnissa ja ilman hänen apuaan joitakin tehtäviä olisi vaikea suorittaa.

Erityisesti arvostettiin tukea ja keskustelua, työparitoimintaa, erityisasiantuntijan ulkopuolisuutta vaikeissa asiakastapauksissa sekä lastensuojelutyön konkretiaan esimerkiksi lomakkeiden muodossa liittyviä asioita.

”Ilman hanketyöntekijää olisi ollut mahdotonta saada esimerkiksi huostaanotto tehtyä”

”Ammatillista apua, työparia, ulkopuolisen näkemystä tilanteesta. Opastusta, miten toimitaan hankalassa tilanteessa.”

Työparityötä ja konsultatiivista tukea käytettiin erittäin runsaasti. Viranhaltijapäätöksiä virkavastuulla toimiva työntekijä ei joutunut montaa kertaa tekemään. Kunnan työntekijälle virkavastuulla toimiminen toi myönteistä merkitystä.

Työntekijät kunnissa totesivat kautta linjan saavansa kiertävästä työntekijästä tukea niin itse työssä kuin työssä jaksamisessakin. Yhdessä havaittiin myös, että yhteistyössä ulkopuolisen työparin kanssa saatiin monet huolto- ja tapaamisriitoja koskevat neuvottelut päätettyä sopimukseen sosiaalitoimistossa ilman raskasta oikeusmenettelyä.

- Erityisosaamisen lisääminen kunnissa

Hanketyöntekijänä joutuu usein pohtimaan, onko työparityössä kyseessä piilotettu perustyö vai todellinen osaamisen lisäämiseen tähtäävä toiminta.

Hanketyöntekijänä voi arvioida, että osaaminen ja lastensuojelutyön laadun kehittäminen nimenomaan

asiakastyön kautta on erinomainen mahdollisuus kunnan työntekijälle. Satunnaisissa yhteydenotoissa on kyse ollut enemmän ”uskon vahvistuksesta” yksittäisessä tilanteessa kunnassa yksin toimivalle työntekijälle. Tämäkin on varsin tarpeellista. Hanketyöntekijän arvio on, että osaaminen asiakastyön kautta on lisääntynyt, mutta parhaiten se on lisääntynyt pitkissä yhteisissä työprosesseissa. Tätä näkemystä tuki myös asiakastyöstä laadittu arviointikysely.

Problemaattista hanketyöntekijän näkökulmasta on joskus se, kun työparityössä/konsultaatiossa annettu ohjaus ja käytännön toimet eivät olekaan aina kohdanneet. Tämä on kuitenkin enemmän hanketyöntekijän ”murhe”, kun hän on toiminut virkavastuulla.

Mahdollisuus muutokseen ja osaamisen lisääntymiseen on ollut olemassa, sillä lastensuojelutyön erityisteemoja käsiteltiin opintopiireissä ja lukuisissa koulutuksissa. Työn sisältöä käytiin yksityiskohtaisesti läpi vaativimmissa asiakasprosesseissa. Pienimuotoisimmissa asiakastilanteissa tähän ei ollut mahdollisuutta, kun hankkeessa oli vain yksi työntekijä.

Ulkopuolinen konsultointi on tärkeää, mutta uusien työtapojen siirtyminen käytäntöön vaatii kunnan omilta johtajilta ja alan työntekijöiltä vakavaa pohdintaa ja puheeksi ottamista: omista työtavoista, töiden käytännön järjestelyistä, yhteistyötahojen mukaan ottamisesta, rohkeutta viedä lastensuojelutyön vaatimia resurssiehdotuksia sekä koulutus- ja työnohjaustarpeita laajempaan tietoisuuteen.

- Alueellisen yhteistyön kehittäminen

Lastensuojelun tukiryhmiä, uuden lain mukaisia lastensuojelun asiantuntijaryhmiä, ei hankkeen aikana päästy toteuttamaan. Pohjustustyötä ryhmien perustamiselle ja yhteistyön vahvistamiselle tehtiin opintopiirityöskentelyssä. Yhtenevien toimintatapojen aikaansaamisessa opintopiirien tuotoksena syntyneillä perehdyttämiskansioilla on merkitystä, ja tätä työtä tulee Varsinais-Suomen lastensuojelun kehittämissyksikkö jatkamaan. Esteenä alueelliselle kehittämistyölle saattoi olla myös, että kaikki saman seutukunnan pienet kunnat eivät olleet mukana hankkeessa.

Tällä hetkellä huoli siitä on suuri, miten lastensuojelupalvelut tullaan jatkossa järjestelemään. Näyttää ajoittain siltä, että Paras -hankkeessa keskitytään pääasiassa perusterveydenhuoltoon ja vanhustenhuoltoon muiden sosiaalityön alueiden jäädessä taka-alalle. Kunta- ja palvelurakennemuutos ei välttämättä tuo apua, ellei kunnissa tässä monimutkaisessa tilanteessa

hyvin aktiivisesti tuoda esille lastensuojelutyön erityislaatuista ja sen vaatimia korjausehdotuksia, jotka vaativat puolestaan laajempaa työskentelypohjaa.

- Lastensuojelutyön valtakunnallisen kehittämistyön linkittäminen kuntien kehittämistyöhön

Pienten kuntien lastensuojelutyön ja ylipäänsä lastensuojelutyön erityislaatuudesta sekä uuden lastensuojelulain velvoitteista järjestettiin monia tiedotus-, neuvottelu- ja keskustelutilaisuuksia kuntien sosiaalitoimille, keskushallinnolle, päättäjille ja yhteistyötahoille. Kuntien yhdyshenkilöille lähetettiin materiaalia valtakunnallisesta kehittämistyöstä.

Hankkeen kautta tehtiin mahdolliseksi tiedon saanti ja avattiin neuvotteluyhteyksiä. Nähtävissä on, että muutkin kuin itse hankekunnat ovat aktivoituneet, mutta käytännön tuloksia on tällä hetkellä mahdotonta arvioida. Hanke toimi eniten ehkä keskusteluihin ja neuvotteluihin aktivoijana, asenteiden murtajana ja lastensuojelutyön näkyväksi tekijänä.

8. LOPUKSI: HANKETYÖNTEKIJÄN HAASTAVISTA HETKISTÄ HAUSKOIHIN MUISTOIHIN

8.1. Kuntakulttuurista toiseen ympäri Varsinais-Suomea

Kiertävä lastensuojelun erityisasiantuntija sai tutustua moniin eri ihmisiin ja moniin erilaisiin toimintaympäristöihin. Hanke alkoi kuntakierroksilla kesäkuussa 2006 alkukesän ollessa parhaimmillaan. Puhelinkaan ei siinä vaiheessa soinnut vallan mahdottomasti, jolloin pystyi vielä ihastelemaan auton ikkunasta kaunista luontoa milloin meren äärellä Särkisalossa ja milloin Alastaron peltomaisemissa.

Sosiaalitoimistot olivat hyvin erilaisia, pienessäkin kunnassa saattoi olla nykyaikainen toimisto, mutta oli myös niitä vanhoja tunnelmallisia puutaloja, joiden toisen kerroksen sosiaalitoimistoon kiivettiin kiperiä rappusia myöten. Kahvihuoneissa vallitsi ystävällinen tunnelma heti ensimmäisestä käynnistä alkaen, vielä siinä vaiheessa liki tuntemattoman työntekijän saapuessa ”*hei tuus Ritva kahville, sitä on täällä sullekin!*”

Monet erilaiset yhteistyöverkostot tulivat tutuiksi. Oli jännittävää hypätä uuteen yhteisneuvotteluun, sillä esim. eri koulujen tai psykiatristen poliklinikoiden työskentelytavat saattoivat poiketa toisistaan. Näistä tilanteista tuli myös itselle isoja oppimisen paikkoja, joista nyt voi olla vain tyytyväinen.

8.2. Työn runsautta vai työajan haaskausta autoa ajaessa?

Hankkeen alussa ja jonkin aikaa sen jälkeenkin tuli vielä ihmettelyä työajan haaskaamisesta, kun työaikaa kuluu hukkaan autolla ajaessa ympäri Varsinais-Suomea. ” *Ekologisesti kyseenalainen hanke, koska aikaa menee autossa istuessa ja lisäksi polttoainetta kuluu*” oli jonkun kunnan kommentti, ei tosin hankekunnan. Polttoainetta luonnollisestikin kului, mutta tapaamisia hankkeen aikana oli niin paljon, että kulut käyntiä kohtaan olivat sittenkin varsin edulliset. Puheluita tuli myös tuhkatihedään. Marraskuussa 2006 hanketyöntekijä piti jonkin aikaa tilastoa puheluita. Maksimissaan päivän ”saldo” oli 38 puhelua, josta 24 tuli eri numeroista. Näihin puheluihin ja vastaajaviesteihin vastaamiseen eivät ajomatkat paikasta toiseen riittäneet.

Hankkeen alussa tavoitteena oli saada päivän asiakaskäynnit sopimaan samalle suunnalle, mutta myöhemmin se ei enää ollut mahdollista vaikeiden, usein aikaan sidottujen työprosessien takia.

8.3. Kolme tarinaa kohtaamisesta

Yhteistyö asiakaslasten ja -vanhempien kanssa oli antoisaa ja käynnistyi yleensä hyvin rakentavassa ja hyvässä hengessä. Usein asiakkaat toivoivat erityistyöntekijää uuteenkin tapaamiseen, tämä erityisasiantuntija- nimike ei ollutkaan niin uhkaava. Päinvastoin tuntui joskus siltä, että perhe arvosti sitä, että juuri heidän asiansa otetaan kunnassa niin vakavasi, että mukaan otetaan ulkopuolinen työntekijä.

Lastensuojelutyön vaikeudesta, vaativuudesta ja koskettavuudesta kertokoot kuitenkin kolme seuraavaa tarinaa kohtaamisesta:

”Kannattaako täällä käydä puhumassa, jos mikään ei muutu”

Alakouluikäinen lapsi oli pitkään käynyt itse kertomassa kunnan työntekijälle elämänsä vaikeista asioista, joita hän oli kokenut erimuotoisina jo vuosien ajan. Työntekijä oli hämmennyksissä, voiko tämä kaikki pitää paikkansa ja miten lasta auttaa. Olihan lapsi itsekkin todennut ” kannattaako täällä käydä puhumassa, jos mikään ei muutu”. Haastattelimme lasta moneen kertaan yhdessä ja lopulta päädyimme huostaanottoon. Yhteiseen näkemyksen kodin kanssa emme yrityksistä huolimatta päässeet. Ratkaisu oli meille molemmille työntekijöille kovin pohdintoja herättävä; huostaanoton perusteena oli vain lapsen kertoma ja kyseessä lapsen koko tulevaisuuden kannalta merkittävä päätös.

”Mites puhua semmoisen kanssa, joka ei puhu”

Kuntaan oli tullut lastensuojeluilmoitus perheväkivallasta. Menimme aloituskäynnille kotiin ja pyrimme saamaan vireille lastensuojelutarpeen selvityksen. Osana sitä kävimme läpi tilanteita kotona ja yritimme saada selvyyttä, miten asioita oli kotona selvitelty. Tähän toinen vanhemmista vastasi: ”mites puhua semmoisen kanssa, joka ei puhu.” Tämä kommentti asetti erityisiä haasteita työskentelyn onnistumiselle.

”Höyhenen kevyt kosketus kämmenselällä”

Tulin kunnan työntekijän avuksi, kun lastensuojelutarpeen selvitystä ei päästy käynnistämään vanhempien vastustuksesta johtuen. Pääsimme kuitenkin kotikäynnille. Kotona oli paikalla osa perheen lapsista, pieni tyttö ja poika. Yritin haastaa lapsia keskusteluun ja poika vyöryttikin minut kohta lelujensa alle. Pieni, totinen tyttö sen sijaan vain tuijotti vakavilla silmillään eikä tullut lähelle, mutta tunsin, miten hän seurasi katsellaan kaikkea tekemistäni ja sanomistani. Sitten tuli lähdön hetki ja hyvästelimme vanhempia toiveella yhteistyön syntymisestä. Tyttö ei vielääkään ollut sanonut sanaakaan, mutta siinä hän seisoo yhtäkkiä vierelläni ja kämmenellä tuntuu kuin höyhenen sipaisu, kun hän sivelee pienellä kädellään minun kämmenselkääni.

Minua ei enää asiassa tarvittu, mutta asia lähti käynnistymään muulla tavoin.

8.4. Työn itsenäisyydestä, yksinäisyydestä ja työssä jaksamisesta

Saattaa kuulostaa kummalliselta, että kiertävän lastensuojelun erityisasiantuntijan työ oli hyvin itsenäistä ja myös yksinäistä hyvin monista kumppaneista huolimatta. Periaatteessa itsenäisessä työssä on hyvät mahdollisuudet suunnitella työajan käyttöä ja toiminnan sisältöä. Sillä on kuitenkin käänttöpuolensa, sillä monia asioita olisi hyvä kuitenkin keskustella reflektoiden omassa työyhteisössä. Monet myös asiakastilanteissa esille nousseet kiperät kysymykset pohdituttivat ja myös onnistumisen kokemuksia olisi halunnut syvemmin jakaa muiden kanssa. Kiertävä työntekijä tuo nähtävästi usein helpotusta kunnan yksinäisen työntekijän arkeen, mutta oli kunnasta pois lähtiessään itse samassa tilanteessa. Usein ensimmäinen ajatus tapaamisten päättyessä autoon hypätessä oli, että ”voi kun tossa etupenkillä istuis nyt joku, että voitaisiin jatkaa tätä asiaa”. Monien työtovereiden kanssa kävikin sitten niin, että puhelin soi välittömästi autoon päästyä ja asian pohdintaa jatkettiin vielä matkan jatkuessa toiseen kuntaan.

Erityisen suurena tukena arjen kokemusten vastaanottajana ja myötätuntoisina kuulijoina olivat hankkeen ohjausryhmän jäsenet sekä sijaishuollon hankkeiden työntekijät. Ja juuri kun tuntui siltä, että nyt ”mentiin metsään”, soitti alueen terveyskeskuspsykologi ja ilmoitti, miten paljon selkeämpää rakennetta lastensuojelutyöhön on tullut hankkeen alettua. Luonnollisesti myönteistä palautetta sai paljon kuntien työntekijöiltä ja yhteistyökumppaneilta; se oli valtava tuki työssä jaksamiselle.

Kiertävän lastensuojelun erityisasiantuntijan tulee olla ammatillisesti osaava ja perillä ajankohtaista asioista. Välillä, onneksi hyvin harvoin, työssä sai kuulla ” onko se nyt niin tarkkaa, Ritva se vaan neuvo...” . Lastensuojelutyötä ei voi koskaan tehdä vähän ”sinne päin” ja erityinen vastuu työn laadusta on virkavastuulla toimivalla kiertävällä lastensuojelun erityisasiantuntijalla.

Lastensuojelutyö on vaativaa ja monipuolista asiantuntijuutta edellyttävää toimintaa. Näin ollen työnohjaus, oma konsultointimahdollisuus eri alojen asiantuntijoilta (esim. lastenpsykiatria, lakipalvelu), täydennyskoulutus ja yhteyksien ylläpitäminen itselle merkittäviin työtovereihin tai muihin tahoihin on tärkeää. Tätä tukea oli hankkeen aikana mahdollista saada muilta työntekijöiltä, Vassosta, lääninhallitukselta ja hankkeen arvioitsijalta.

8.5. Jännittäviä hetkiä, kannustavia muistoja

- Kiire ja kamera välähtää!

Tieliikenteeseen asennetut ylinopeutta valvovat kamerat olivat aiheuttaa ylimääräisiä jännitysmomenteja. Kamera välähti hanketyön aikana kolme kertaa ja se viimeinen välähdys Taivassalon risteyksessä aiheutti suurta huolta mielessäni. Mitäs sitten, jos kortti menee kuivumaan, miten sitä sitten kuljetaan. Jännitystä riitti muutaman viikon ajan, ennen kuin saattoi olla varma, että sakkoa ei tullutkaan ja kortti säilyi.

- Nopea öljynvaihto

Kiire oli ajoittain melkoinen rientäessä kunnasta toiseen, ja välillä autossani paloi ”öljy on kohta lopussa” -varoitussvalo. Jälleen kerran olin taas Vasson oven edessä autoineni hakeakseni sisältä jotain puuttuvia tavaroita (Nallekortteja, yms.), öljyn varoitussvalo oli taas vilahtanut. Jo sisälle mennessäni olin huomannut vieressäni auton, jossa vanhahko herrasmies istui odottaen ehkä jotakuta.

Menin sisälle ja palasin tavaroineni takaisin, heitin tavarat takapenkille, öljypullo käteen ja etuluukku auki. Äkkiä öljyä säiliöön ja taas menoksi, samalla kun paiskasin konepellin kiinni, näin, että viereinen herrasmies oli nousemassa autostaan ja näytti, että hän oli tulossa minun luokseni, niin kuin olikin. Yhtäkkiä hän ottaa minua kädestä kiinni ja sanoo ”Onneksi olkoon rouva, en voi kuin ihaila, tuossa ajassa minä en olisi saanut edes etuluukkua auki.” Kuka hän olikaan, suuret kiitokset kannustuksesta ja työpäivän mukavasta alusta!

- Ketkä olivatkaan mukana lapsen osallisuuspäivillä Helsingissä syksyllä 2007?

Hankkeen ohjausryhmä päätti, että se osallistuu syksyllä 2007 Stakesin järjestämään, lapsen osallisuutta koskevaan koulutustilaisuuteen. Innokkaina kouluttautujina ryhmän jäsenet alkoivat tutkia osallistujalistaa ja kuinka ollakaan, nimiä ei löytynytäkään Hanketyötekijäkin yritti perustella, että ”ihan varmasti mä olen ilmoittanut teidät tänne.” Kunnes aikamme tutkittuamme, nimet löytyivät. Koulutukseen oli ilmoitettu mm. sosiaalijohtaja Ulrika Lundberg Vehmaan kunnasta ja

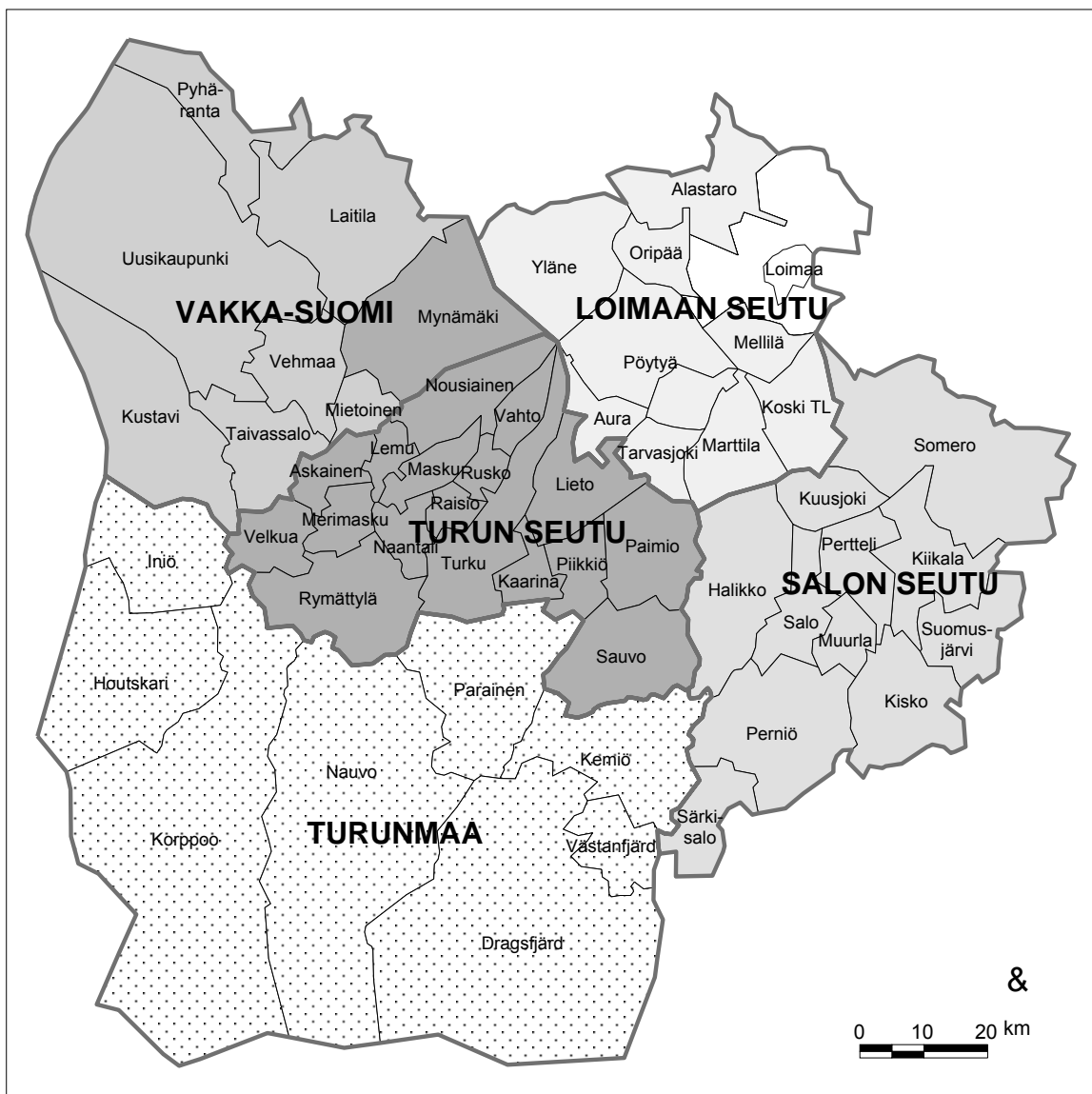
perusturvajohtaja Tuula Ikonen Perniöstä, sosiaalisihiteeri Liisa-Anneli Holmberg Kustavista ja sosiaalisihiteeri Marjatta Valta-Kurki Suomusjärveltä ja nimet löytyivätkin seuraavassa muodossa
Kustavi Ulrika, kunta Rymättylä
Holmberg, Anna-Liisa, kunta Vehmaa
Perniö, Marjatta, kunta Suomusjärvi
Ikonen, Tuula, kunta Vehmaa.

Ihme ja kumma, hanketyöntekijä oli kyllä nimet oikein ilmoittanut, vaikka em. keikaukset olisivat kyllä olleet hanketyön pyörteissä mahdollisia! Silloin ja myöhemmin vitsailut uusista nimistä saivat aikaan kyllä vielä monta kertaa monta naurunpyrskähdystä!

Monta muutakin tarinaa voisin kertoa, mutta tässä ensimmäisenä mieliin tulleet hanketyön arjesta. Mukavat muistot jäivät mahtavista työkavereista ja yhteistyökumppaneista kunnissa. Myös muiden tahojen tuki - mm. hankkeen käynnistäjän, Vasson, lääninhallituksen ja hankkeen arvioitsijan - on ollut korvaamatonta. Kiitos, tästä on hyvä jatkaa.

Liite 1.

Varsinais-Suomi (© Maanmittauslaitos, lupa nro 579/MYY/03)

Liite 2. Hankkeen tapahtumat ajalla 1.6.2006 - 31.5.2008

Informaatiotilaisuudet hankkeessa esille nousseista muutostarpeista sekä uudesta lastensuojelulaista seutukunnittain hankekunnille:

- Turun läntiset kunnat / osallistujia 15
- Rusko (sosiaalilautakunta) / osallistujia 11
- Vakka-Suomi (2 tilaisuutta) / osallistujia yht. 34
- Salon seudun kunnat / osallistujia 17
- Alastaro-Mellilä / osallistujia 22
- Aura-Pöytyä / osallistujia 42
- Koski-Marttila-Tarvasjoki / osallistujia 15
- Pyhärannan sosiaalilautakunta / osallistujia 8
- Ruskon ja Vahdon kunnan sosiaalitoimet ja yhteistyötahot / osallistujia 72

Muut infotilaisuudet lastensuojelusta:

- perhetyöntekijän työstä / Vakka-Suomen kunnat / osallistujia 18
- uusi lastensuojelulaki / Turun läntiset kunnat (muitakin kuin hankekuntia) / osallistujia 30
- uusi laki / Vehmassalon tk:n ky / osallistujia 30
- uusi laki / lasten- ja nuorten psykiatrian henkilöstöä sairaanhoitopiirin alueelta / osallistujia 28
- lastensuojeluilmoituksesta / Vakka-Suomen päivähoitohenkilöstö / osallistujia 110
- perheväkivaltaa ja lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevat tilaisuudet / Salon seudun kunnat ja Pöytyän ktt: ky:n sos.toimen ja tk:n henkilöstö / osallistujia yht. 105

Lehtikirjoitukset:

- Vakka-Suomen sanomat
- Auranmaan viikkolehti
- kannanotto laadittu lastensuojelutyön tilanteesta kuntiin, lehdistölle, kuntaliittoon jne v. 2008

Muuta

- hankkeen 3 arviointiseminaaria / Paavo Viirkorpi /Lauste ja Petrea
- hankkeen 2 palautetilaisuutta / Huvitus ja laivaseminaari
- lastensuojelun tukiryhmän / asiantuntijatyöryhmän perustamiseen liittyvä työkokous
- lastensuojeluesitteen laatiminen

- uutta lastensuojelulakia koskevat esittelydiat ja lastensuojelun sanasto kuntiin
- lausunnot tms. valmistelutyö uusien virkojen saamiseksi:
sosiaalityöntekijä Lemu, Vahto, Mynämäki
perhetyöntekijä Aura, Sauvo
- vanhempainillat lasten hyvinvoinnista 2 / osallistujia 72

Koulutukset:

- Lastensuojelun dokumentointi / Ansa Leinonen / osallistujia 24
- Lastensuojelun sekä lapsen huollon ja tapaamisoikeuden lainsäädännöllinen tausta ja erityiskysymykset / Jarkko Helminen / osallistujia 23
- Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnalla, kaksi (2) samansisältöistä koulutusta / eri kouluttajat / yhteistyössä Lausteen perhekuntoutuskeskuksen ja sijaishuollon hankkeen kanssa/ osallistujia yht. 134
- Uusi lastensuojelulaki ja lapsen osallisuus / Päivi Sinko / yhteistyössä sijaishuollon hankkeen kanssa / osallistujia 126
- Varhaisen vuorovaikutuksen merkitys lapsen kehityksessä / Florence Schmitt / osallistujia 85
- Kun lastensuojelullinen huoli herää – miten toimia ja mitä sitten / Eva Gottberg / osallistujia 199
- Läheisneuvonpidon starttipäivä / Tarja Heino, eri kouluttajat / osallistujia 52
- Läheisneuvonpidon koollekutsujakoulutus 2,5 päivää / Juha-Pekka Vuorio, eri kouluttajat / 22 osallistujaa
- Lastensuojeluntarpeen selvitys -koulutus, kaksi erillistä viiden päivän koulutusta / yht. 42 osallistujaa
- Toiminnalliset välineet lastensuojelutyössä, kaksi samansisältöistä koulutuspäivää / yhteistyössä Varsinais-Suomen Ls Ry:n kanssa / Hannele Metsäranta / 38 osallistujaa
- Lapsen huolto- ja tapaamisasiat / Eva Gottberg
- Huostaanotto, Milloin huostaanotto on tarpeen ja miten teen hyvän huostaanoton / yhteistyössä Lausteen perhekuntoutuskeskuksen kanssa / 25 osallistujaa

Liite 3.

HANKEKUNNISSA KÄYDYT TAPAAMISET

Kunta	Lapsi	Perhe	Asiakas tapaaminen	Konsultointi	Asukasluku
Alastaro	10	7	37	17	2935
Askainen	4	4	13	2	956
Aura	9	7	20	15	3826
Kiikala	12	8	35	19	1810
Koski Tl	1	1		1	2489
Kustavi	3	2	9	2	901
Kuusjoki				2	1737
Lemu	9	6	46	3	1757
Marttila	7	7	21	4	2036
Mellilä	3	2	3	4	1192
Mynämäki	8	7	9	3	8039
Muurla					1554
Perniö	9	6	8	3	5933
Pyhäranta	13	11	62	14	2213
Pöytyä	3	3	2	7	6289
Rusko	6	4	10	8	3843
Rymättylä	16	9	48	14	2131
Sauvo	9	6	13	2	2949
Suomusjärvi	5	3	3	3	1303
Särkisalo	8	3	8	7	733
Taivassalo	5	2	3	2	1729
Tarvasjoki	4	4	3	2	1942
Vahto	25	14	36	11	1886
Vehmaa	22	8	27	6	2448
Yläne	3	2	8	3	2119
Yhteensä	194	126	424	154	64750

Hankkeessa työstetty materiaali

1. Perehdyttämiskansio lastensuojelun perhetyöntekijän työstä lapsen kotona ”Yhdessä hyvää tulee!”
2. Dokumentoinnin muistilista, lausuntopohjia ja kirjemalleja ”Kirjoita niin, kuin haluaisit itsestäsi kirjoitettavan!”
3. Perehdyttämiskansio lapsen ja läheisten osallisuudesta ”Hei kuuntele mua!”
4. Tiedotus-, lastensuojelun ja lastenpsykiatrian opintopiirien materiaali: ”Lastensuojelutyö näkyväksi ja sille kuuluva arvo”